

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
факультет історичний
кафедра політології та філософії

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Порівняльна політологія, мова викладання: українська
Викладачі	ПІБ: Кобильник Василь Володимирович , доцент, проректор з науково-педагогічної роботи
Профайл викладачів	https://politkaf.kpnu.edu.ua/kobylnyk-vasyl-volodymyrovych/
E-mail:	kobylnyk@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/enrol/index.php?id=1182
Консультації	Очні консультації: вівторок (за попередньою домовленістю) з 13.00 до 15.00

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна “Порівняльна політологія” спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо вияву подібностей або відмінностей політичних інститутів, процесів і явищ з метою їх кількісної та якісної характеристики, класифікації, впорядкування та практичного використання. Дисципліна орієнтує на розкриття сутності і змісту основних тенденцій розвитку національних політичних систем в порівняльному аспекті та напрацювання механізмів адекватної оцінки національних політичних інститутів в форматі порівняльного аналізу. Складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 052 «Політологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: порівняльний аналіз політичних устроїв, політичних процесів та політичних інститутів країн світу.

3. Мета та цілі курсу

Мета: розкрити сутність і зміст основних тенденцій розвитку сучасних національних політичних систем європейських країн та проаналізувати напрацювання механізмів адекватної оцінки національних політичних інститутів у порівняльному аналізі.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Порівняльна політологія” є:

- розуміння логіки розвитку/еволюції порівняльної політології у XX – на початку XXI ст.;
- усвідомлення сутності і еволюції порівняльного методу;
- порівняльний аналіз повноважень окреслених політичних інститутів, аналіз еволюційних/трансформаційних процесів стосовно окреслених інститутів;
- ознайомлення із практикою порівняння політичних інститутів;
- окреслення основних етапів розвитку/еволюції порівняльної політології у XX ст.;
- розуміння особливості інституціоналізму і неоінституціоналізму;
- означення сутності конструкції соціо-політичного поділу, еволюції у другій половині XX ст. основних поділів та появи нових.

4. Формат курсу

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як відео, онлайн консультування тощо.

5. Результати навчання

Інтегральна компетентність (ІК)	Фахові компетентності спеціальності (СК)	Результати навчання
Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій	СК 04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	ПРН 11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. ПРН 14. Застосовувати теорії та

та методів політичної науки.	СК 05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
------------------------------	--	---

Очікувані результати навчання з дисципліни.

В результаті вивчення даного курсу здобувач повинен

знати:

- сутність та трансформацію концепцій порівняльного методу;
- основні характеристики та тенденції розвитку політичних інститутів в країнах Західної Європи;
- базові інструменти порівняльного аналізу щодо політичних інститутів.

вміти:

- виявляти спільне та відмінне між політичними інститутами країн Західної Європи;
- виокремлювати тенденції, властиві політичним інститутам країн Західної Європи в процесі їх еволюції;
- знаходити концептуальну присутність характеристик політичних інститутів в країнах Західної Європи та політичних інститутів

України.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	052 Політологія	
Рік навчання/ рік викладання	третій /2023-2024	
Семестр вивчення	шостий	

нормативна/вибіркова	нормативна	
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредити ЄКТС	
Загальний обсяг годин	150 год.	
Кількість годин навчальних занять	74 год.	
Лекційні заняття	42 год.	
Практичні заняття	0 год.	
Семінарські заняття	32 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	76 год.	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

7. Пререквізити курсу

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями політологічних дисциплін у процесі вивчення яких здобувачі могли б отримати знання про політичні системи європейських країн, партійні системи, культуру шляхом компаративного аналізу.

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями таких дисциплін як «Загальна теорія політики» «Партологія», «Політичні системи та режими» тощо.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

У період сесії бажано мати мобільний пристрій для комунікації з адміністрацією, викладачами з приводу проведення занять, консультацій.

9. Політики курсу

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Неформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти».

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка». URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Дата / кількіс ть акад. год.	Тема, план	Форм а занят тя	Матері али	Літера тура	Завдання , год	Вага оцінки (балів)	Терм ін вико нанн я
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів.							
Згідно розкладу	Тема 1. Методологічні засади порівняльного аналізу політичних інститутів	Лекція 2 год / семіна рське занятт я 2 год	Презен тація	Рекоме ндован а літерат ура	опрацюва ти питання для самостійн а роботи	10 балів	
Згідно розкладу	Тема 2. Соціополітичні поділи. Соціально-економічна основа соціополітичних поділів.	Лекція 4 год/ семіна рські занятт я 2 год			Співбесід а / реферат		
Згідно розкладу	Тема 3. Етно-мовна, еміграційна та релігійна основи соціополітичних поділів.	Лекція 2 год /	Презен тація		Співбесід а / реферат		

Згідно розкладу	Тема 4. Порівняльний аналіз моделей державного устрою та політичних режимів країн Західної Європи	Лекція 4 год /	Презентація		Співбесіда / реферат		
Згідно розкладу	Тема 5. Демократія в порівняльному аналізі: теорії та реальність	Лекція 4 год /			Співбесіда / реферат		
Згідно розкладу	Тема 6. Парламентська форма правління	семінарське заняття 2 год			Співбесіда / реферат		
Згідно розкладу	Тема 7. Напівпрезидентська форма правління	семінарське заняття 4 год			опрацювати питання для самостійної роботи		
Згідно розкладу	Тема 8. Канцлерська форма правління	семінарське заняття 2 год	Презентація		опрацювати питання для самостійної роботи		

Змістовний модуль 2 Концептуальний аналіз основних політичних інститутів країн Західної Європи					
Згідно розкладу	Тема 9. Інститут глави держави у країнах Західної Європи	Лекція 4 год / семінарське заняття 2 год	Презентація		опрацювати питання для самостійної роботи
Згідно розкладу	Тема 10. Порівняльна характеристика парламентів країн Західної Європи	Лекція 4 год. / семінарське заняття 2 год	Презентація		опрацювати питання для самостійної роботи
Згідно розкладу	Тема 11 Порівняльний аналіз урядів європейських країн.	Лекція 4 год / семінарське заняття 4 год	Презентація		опрацювати питання для самостійної роботи
Згідно розкладу	Тема 12. Порівняльний аналіз позицій глав урядів	семінарське заняття 4 год			опрацювати питання для самостійної роботи

Згідно розкладу	Тема 13. Вплив виборчих систем на політичні системи держав Західної Європи	Лекція 4 год /	Презентація		опрацювати питання для самостійної роботи		
Згідно розкладу	Тема 14. Місце політичних партій у політичних системах країн Західної Європи	Лекція 4 год /	Презентація		опрацювати питання для самостійної роботи		
Згідно розкладу	Тема 15. Порівняльний аналіз систем територіального устрою країн Західної Європи	семінарське заняття 4 год			опрацювати питання для самостійної роботи		
Згідно розкладу	Тема 16. Порівняльне дослідження політичних ідеологій: переваги та недоліки	Лекція 4 год / семінарське заняття 4 год			опрацювати питання для самостійної роботи		

10. Система оцінювання та вимоги

Види контролю:

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, метою якого є перевірка знань студента, підготовки до заняття.

Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) опитування на семінарських заняттях;
- 2) письмові роботи та тестові завдання;
- 3) оцінювання самостійної роботи.

Модульний контроль є результатом освоєння змістового модуля та виконання модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль знань передбачений у формі іспиту. Проводиться з метою оцінювання результатів навчання після завершення дисципліни. Проводиться з метою оцінювання результатів навчання після завершення дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Екзамен	Підсумкова оцінка
26 балів	24 бали	10 балів	40 балів	100 балів

Критерії оцінювання семінарського заняття.

Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями

Бали	Критерії оцінювання
12-10	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів, письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову й додаткову літературу.

9-7	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
6-4	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності й помилки.
3-0	Фрагментарно, стисло (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі здобувачі. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати.

Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 24. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 14, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	24-22 бали	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з освітнього компоненту, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального

		апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
«добре»	21-18 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	17-14 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«незадовільно»	13 і менше	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота оцінюється в 10-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 6-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 4-6 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики без теоретичного обґрунтування; заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 2-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабко пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Екзамен (40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Екзамен проводиться у формі письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з трьох питань.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 40-36 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 35-30 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал

29-24 б.	неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних

засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

12. Рекомендована література

1. Гелей С. Політико-правові системи світу: Навч. посібник / Гелей С., Рутар С., Кендус О. : Львів. Комерц. Академія, 2002. 224 с.
2. Гетьманчук М., Харченко В. Дослідження політичних систем країн Західної Європи – важливе завдання української політичної науки // Збірник наук. праць "Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку". Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка". Вип.16. 2005. С.152-154.
3. Колесник К.О. Парламентська процедура в зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз / Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Харків, 2003. 19 с.
4. Обушний М.І., Примуш М.В., Шведа Ю.Р. Партологія: Навчальний посібник / За ред. М.І.Обушного. К.: Арістей, 2006. 432 с.
5. Патнам, Роберт Д. та ін. Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії/ Р.Д.Патнам разом з Р.Леонарді та Р.Й.Нанетті; Пер. з англ. В.Ющенко. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. 302 с.
6. Пауел Дж.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатсько В.К. Харьков: Каравела, 2004. 288 с.
7. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с.
8. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн західної Європи: інституційний вимір. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. Спеціальність 23.00.02 – політичні інститути і процеси. 2008. 489 с.
9. Романюк А. Становлення порівняльної політології та головні особливості методу порівняльних досліджень// Збірник наукових праць «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку». Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». Вип.16. 2005. С.15-21.
10. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
11. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / [Авт. Кол.: В.Бакиров, Н.Сазонов, В.Фисун и др.]; Ред. В.Бакиров, Н.Сазонов. Харьков: ХНУ им. В.Н.Каразина, 2005. 591 с.
12. Троян С.С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. Посіб. Для студ. вищ. навч. закл. К.: НМЦВО, 2003. 266 с.
13. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. К.: Основи, 1993. 143 с.